

Foto: Sinikka Halme/Wikipedia commons

Så godkänns eller förbjuds en bottenfärg

Text: Viveka Ljungström och Bert-Ove Bejevik

Allt fler båtbottnfärger förbjuds i en snabb takt. Här reder vi ut hur det går till när färger försvinner från hyllan.

Under våren 2024 blev det klart att färgtillverkaren Internationals båtbottnfärg VC 17m inte längre får säljas eller användas i Sverige. Det var KEMI som fattade beslutet men det byggde på det försäljningsförbud som finska myndigheter fattat.

Under 2024 och 2025 kommer KEMI att fatta många beslut kring båtbottnfärger. Godkännande eller avslag kommer att baseras på den för EU gällande biocidproduktförordning (BPR). Tidigare har varje land självständigt godkänt båtbottnfärger, den möjligheten är numera begränsad.

Svenska Kryssarklubbens ståndpunkt är att svenska myndigheter ska följa de beslut som fattas gemensamt för EU kring båtbottnfärger.

EU:s biocidproduktförordning

En biocidprodukt är ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel som används för att bekämpa och kontrollera skadliga organismer BPR trädde i kraft 2013 och reglerar hur en prövning och godkännande av en biocidprodukt ska göras inom EU.

Utvärderingen ska göras enligt fastslagna kriterier och omfatta alla EU:s fem marina regioner: Baltic, Baltic transition, Atlantic, Freshwater och Mediterranean.

Ett godkännandeförfarande sker i två steg. Först prövas det verksamma ämnet (t.ex. kopparpulver) och kan godkännas eller förbjudas för användningen i en produkttyp. I steg två prövas en enskild biocidprodukt (t.ex. VC 17m).

En ansökan om godkännande ska lämnas in i alla länder där tillverkaren önskar sälja produkten. Men prövningen görs bara i ett land. Det står tillverkaren fritt att välja i vilket land den ska göras. Prövningen ska göras för alla marina regioner men resultatet kan variera mellan dem – en biocidprodukt kan till exempel godkännas för Atlanten men inte för Östersjön.

Tanken är sedan att ett godkännande i övriga länder ska ske enligt så kallat ömsesidigt erkännande i alla medlemsstater. Det betyder att en produkt som har prövats och godkänts för den aktuella marina regionen i det EU-land som har gjort prövningen också ska godkännas i övriga EU-länder utan prövning.

En prövning enligt BPR är mer omfattande än de tidigare svenska och behandlar risker för miljö och hälsa, effektivitet samt kemiska parametrar (t.ex. lagringshållbarhet, brandfarlighet).

BPR trädde i kraft 2013 men det har det tagit 10 år innan den första båtbottnfärgen blev prövad och godkänd, respektive förbjuden. I mellantiden har existerande produkter fått finnas kvar på marknaden.

International VC 17m – ett exempel

Färgtillverkaren International lämnade in en ansökan om godkännande av båtbottnfärgen VC 17m i Finland. Där gjorde den finska myndigheten prövningen enligt BPR. Produkten blev inte godkänd. Tyvärr har Kryssarklubben inte kunnat få fram ett entydigt svar på varför. Produkten fasas nu ut från EU-marknaden.

Det är tillåtet att måla med VC 17m till och med 7 november 2024. Det finns inget krav på att ta bort färgen. International har andra färger i sortimentet som kan målas ovanpå VC 17m.

Många beslut kommande år

Under 2024 och 2025 kommer många utvärderingar av ansökningar bli klara inom EU.

Idag finns endast ett fåtal färger som är godkända enligt BPR. Några färger från Jotun (NonStop VK, NonStop, Racing VK och Racing) har fått sitt godkännande i Norge (som ingår i samarbetet), Danmark och Belgien, till och med 2033. Men ansökan om godkännande i Sverige återkallades av Jotun i slutet av 2023. Anledning är enligt Jotun att inga kopparfärger kommer att godkännas för fritidsbåtar i Sverige, oavsett vilka beslut som fattas enligt biocidförordningen. Detta dementeras av KEMI.

Svårt att hitta alternativ

Det finns några båtbottnfärger som inte innehåller biocider, men det är oklart hur effektiva de är. Svenska Kryssarklubbens Båttekniska nämnd genomför under 2024 tester av hur silikonbaserade färger fungerar i svenska vatten. En första utvärdering kommer att vara färdig under hösten och publiceras senare i *På Kryss*

På **kemi.se** hittar du en förteckning över godkända respektive förbjudna båtbottnfärger för västkusten respektive östkusten.

På **batmiljo.se** hittar du tips och råd på hur du med lite mindre båt relativt enkelt kan hålla botten ren utan bottenfärg med biocider.